אין בין כהן משוח למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות. לקח: **להאיר לכל העמים.** שם לא כן יאמר בן נח מוחר בני״ז ומדרשו (ס״ז יב.) להקליקן בדברים שדי לטורדן מן העולם: **אשר לא צויתי לעובדם.** שם לא כתבו לעובדם. שם לא מייני בפר הבעלם אשר לא ציויתי לעובדם. תוהה אור ויאמר ח״כ אלוהות הן שכל לא פירוש פר כהן משיח שחטא בשוגג דעשה כרת חבל לא מייני בפר הבעלם (ויקרא) דהא מרבינן בת״כ

לא חמד אחד מהם נשאתי. שם לא יאמר חמור לא לקח חבל חקן חמר לקח: **להאיר לכל העמים.** שם לא כן יאמר בן נח מוחר בני״ז ומדרשו (ס״ז יב.) להקליקן בדברים שדי לטורדן מן העולם: **אשר לא צויתי לעובדם.** שם לא כתבו לעובדם. תוהה אור

אין בין כהן משוח למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות. לקח: **להאיר לכל העמים.** שם לא כן יאמר בן נח מוחר בני״ז ומדרשו (ס״ז יב.) להקליקן בדברים שדי לטורדן מן העולם: **אשר לא צויתי לעובדם.** שם לא כתבו לעובדם. תוהה אור

לא חמד אחד מהם נשאתי. אשר חלק ה׳ (דברי׳ ז׳ כ׳) פורחו נברחו: **ובתבו.** במקום: **ולא** ה״ר אלהיך אתם להאיר לכל העמים: **וילך** (ויקרא ט״ז) ס״ה ה״ר אלהיך קרות וקטורות מרגליה: **ויעיתו** שלל יפת. הוא לשון יין לשונו יפה משל כל בני יפת: **מתני׳ מרובה בגדים.** כהנים שמשמשו בבית יש ולפה בבית ראשון מימות ראשונים ואילך שנגנזו לוחות של שמן המשחה: **פר הבא על כל המצות.** כהן משיח שחדוש כרת שהוא לא ציוה ריבר מלבד שבמנו אלא פר יוחה״כ. שלא לפסר לבהן [גדול] שבכל יום שלא חטא לבניו שמים: **גמ׳ הא** לכל דברים זה וזה שוין. ולא בא לרבות טעונה בגדים כהן המשמש בגדים כהן גדול ולא בחלבנה שם עבודה כהן המשמש: **כל מצות בהונה גדולה עליו.** משמש בח׳ בגדים לא פורש ומצוה על הבחולה ומחיבר על הלמנה ומקריב חוצן: **ואינו ראוי.** לשמש לא בשמונה בגדים כהן גדול ולא בחלבנה כהן הדיוט: **רבי היא.** וסתמה דברי שיה: **ונסיב ליה אליבא דתנאי.** במרובה בגדים סבר לה כרבנן וכהן שבגד סבר לה כר׳ מאיר: **מתני׳ אין בין במה.** אין בבמה בשמה ריתר הבמה גדולה בבמה ראשון חוזר לעבודתו שני כל מצות בהונה גדולה עליו דברי ר״מ רבי יוסי אומר ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט וא״ר יוסי מעשה ברבי יוסף בן אולם מציפורי שאירע בו פסול בכהן גדול ומינוהו תחתיו וא״ר מעשה לפני חכמים ואמרו ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט כהן גדול משוח איבה כהן הדיוט משוח *מעלין בקודש ולא מורידין ר״ש רבנן ויסיפא ר״מ אמר רב חסדא אין ר״ש רבנן ויסיפא ר״מ רב יוסף *אמר *רבי היא ונסיב ליה אליבא דתנאי: **מתני׳** *אין בין במה גדולה לבמה כמנה אלא פסחים זה הכלל כל שהוא נידר ונידב קרב בבמה וכל שאינו לא נידר ולא נידב אינו קרב בבמה: **גמ׳** פסחים ותו לא אימא בעין פסחים מני ר״ש היא דתניא *ר״ש אומר אף צבור לא הקריבו אלא פסחים וחובות שקבוע להם זמן אבל חובות שאין קבוע להם זמן *אין בין שילה לירושלים אלא שבשילה אוכלין לפנים מן החומה ובירושלים לפנים מן הקלעים לפנים מן הקלעים קדושת שילה יש

אין בין כהן משוח למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות. לקח: **להאיר לכל העמים.** שם לא כן יאמר בן נח מוחר בני״ז ומדרשו (ס״ז יב.) להקליקן בדברים שדי לטורדן מן העולם: **אשר לא צויתי לעובדם.** שם לא כתבו לעובדם. תוהה אור

לא חמד אחד מהם נשאתי. אשר חלק ה׳ (דברי׳ ז׳ כ׳) פורחו נברחו: **ובתבו.** במקום: **ולא** ה״ר אלהיך אתם להאיר לכל העמים: **וילך** (ויקרא ט״ז) ס״ה ה״ר אלהיך קרות וקטורות מרגליה: **ויעיתו** שלל יפת. הוא לשון יין לשונו יפה משל כל בני יפת: **מתני׳ מרובה בגדים.** כהנים שמשמשו בבית יש ולפה בבית ראשון מימות ראשונים ואילך שנגנזו לוחות של שמן המשחה: **פר הבא על כל המצות.** כהן משיח שחדוש כרת שהוא לא ציוה ריבר מלבד שבמנו אלא פר יוחה״כ. שלא לפסר לבהן [גדול] שבכל יום שלא חטא לבניו שמים: **גמ׳** הא לכל דברים זה וזה שוין. ולא בא לרבות טעונה בגדים כהן המשמש בגדים כהן גדול ולא בחלבנה שם עבודה כהן המשמש: **כל מצות בהונה גדולה עליו.** משמש בח׳ בגדים לא פורש ומצוה על הבחולה ומחיבר על הלמנה ומקריב חוצן: **ואינו ראוי.** לשמש לא בשמונה בגדים כהן גדול ולא בחלבנה שם עבודה כהן המשמש

יֵשׁ אַחֲרֶיהָ הֶיתֵּר. כְּשֶׁחָרְבָה שִׁלֹה הוּתְּרוּ הַבָּמוֹת כִּדְתַלְמִידֵינוּ בְּמַסֶּכֶת זְבָחִים (דף קיט.) כִּי לֹא בָּחַסְתָּ עַד עָתָּה אֶל הַמְּנוּחָה זוֹ שִׁלֹה שֶׁנֶּחֱנוּ מִלְּכִבּוּשׁ וְאֶל הַנַּחֲלָה זוֹ יְרוּשָׁלַיִם לְמָה חִלְּקָן הַכָּתוּב כְּדֵי לִיתֵּן הֶיתֵּר בֵּין זוֹ לְזוֹ: **גמ' בֵּית חוֹנְיוֹ.** מִזְּבַח חוֹנְיוֹ הָיָה בְּנוּי שֶׁל שְׁמוֹנִים הַמַּיִם כִּדְתַלְמִידֵינוּ בְּמַסֶּכֶת מְנָחוֹת (דף קט:): **קָסָבַר כּוּ'.** דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּאֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר לְעִנְיַן הֶיתֵּר בָּמוֹת אֲבָל לְעִנְיַן הֶיתֵּר בָּמוֹת אוֹר לְיָרוּשָׁלַיִם אֵינוֹ א

הָא אִמְּרִי. לְקַמָּן בְּסִימָן דִּסְמָא מִקְּנֵי גּוּפָהּ דְּלֹא גְּרִיסִי לְקַדּוּשֵׁי דְּקָא מְסַיְּיס וְחָזֵיל בָּהּ וְכָל שֶׁתַּעֲלָה בְּיָדְךָ מִסּוֹרֶת מְאַבּוֹתֶיךָ: כָּל הַמִּצְוֹת הַלָּלוּ. בְּעֵרֵי חוֹמָה שֶׁיּוֹצֵת מְלוּכָה וּקְרִיאַת מְגִילָה וְהַבַּיִת חָלוּט בָּהּ לְסוֹף סִכָּה: אע"פ שֶׁאֵין כּוּ'. אֲלֻמָּא סְבִירָא לֵיהּ קְדוּשָּׁה קַמְּיֵיתָא לֹא בְּטֵלָה מִמַּיָּת חוּרְבָּן תורה אור

וְרִיעוּ תְּנוּחָה: וְחָרְבוּ שֶׁלּוּפָה וְגוּ'. וְעִיטְרוּ סָרוּכִיהוּ עַל גִּיפּוּל תּוֹרָה וְתָמִיד שֶׁל בֵּין הַעַרְבַּיִם כְּדַאֲמַר לְעֵיל בְּפִירְקִין (דף ג.): וַיְהִי דָוִד לְכָל דְּרָכָיו מַשְׂכִּיל וה' עִמּוֹ. וּכְתִיב וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל עוֹדֵן אֶת דָּוִד בִּשְׁבִיל הַלְּחָמוֹת: אֲמוּץ וַאֲמַצְיָה. אֲמוּץ לְכִי שֶׁל יַשְׁעִיָה וַאֲמַצְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה: מִלְּמַד שֶׁהִפִּיתָה פָּנֶיהָ בְּבֵית חֲמִיהָ. לְפִיכָךְ לֹא הִכִּירָהּ עֲקִיבָא שֶׁלֹּא בְּבֵיתוֹ לֹא הִכִּירָהּ שֶׁיְּהֵא מַכִּירָהּ: אֵינוֹ מִן הַמִּדָּה. אֵינוֹ אוֹחֵז לְמִעֵט מִדַּת קַרְקַע לְכָל לְדָדֶיהָ כְּלוּס כִּדְקָתָנֵי יֵשׁ לוֹ עֶשֶׂר אַמּוֹת לְכָל רוּחַ בְּאֶמְצָע בֵּית קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים

[לעיל ג: וש"נ]

(ה) הַשְׁתָּא [הָא] אַמְּרִי לֹא צְרִיכָא לְקִדּוּשֵׁי אֶלָּא מָצְאוּ אֶת אֵלּוּ וּמְנָאוּם, וְלֹא אֵלּוּ בִּלְבַד אֶלָּא כָּל שֶׁתַּעֲלֶה לְךָ מִסּוֹרֶת בְּיָדְךָ מֵאֲבוֹתֶיךָ שֶׁמּוּקָּפָת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן כָּל הַמִּצְוֹת הַלָּלוּ נוֹהֲגִין בָּהּ מִפְּנֵי שֶׁקְּדוּשָׁה רִאשׁוֹנָה קְדוּשָׁה לְשַׁעְתָּהּ וְקִדּוּשָׁה לָעֲתִיד לָבֹא קַשְׁיָא דְּר' יִשְׁמָעֵאל אַדְּר' יִשְׁמָעֵאל תְּרֵי תַּנָּאֵי אֲלִיבָּא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּר' יוֹסֵי וְאִיבְּעֵית אֵימָא הָא ר' אֶלְעָזָר בַּר יוֹסֵי אָמְרָה דְּתַנְיָא *ר' אֶלְעָזָר בְּר' יוֹסֵי אֹמֵר אֲשֶׁר לוֹא חוֹמָה אע"פ שֶׁאֵין לוֹ עַכְשָׁיו וְהָיָה לוֹ קוֹדֶם לָכֵן: וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אָמַר רַבִּי לֵוִי וְאִיתֵימָא רַבִּי יוֹנָתָן דָּבָר זֶה מְסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ מֵאַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי אֵינוֹ אֶלָּא

[ויקרא רבה ל"ד ס"ב]

כִּיר וְיֹשֵׁב וְיֵשׁ רֵיוַח בֵּינוֹ לְבֵין הַכְּתָלִים עֶשֶׂר אַמּוֹת לְכָל יָד וְכָל הַבַּיִת חֵינוֹ אֶלָּא כ' עַל כ' נִמְצָא שֶׁחֵינוֹ מִמְּעַט כְּלוּס: לִפְנֵי בֵּית קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים שֶׁהוּא לִפְנִים מִן הַדְּבִיר הוּא הַמִּחִיצָה הַמַּבְדֶּלֶת בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים: פָּתַח לָהּ פִּיתְחָא לְהַאי פַּרְשְׁתָּא מֵהָכָא. הַשְׁתָּא רוֹצֶה לִדְרוֹשׁ בְּעִנְיַן חִוּגֶרֶת פּוּרִים הָיָה מַתְחִיל לִדְרוֹשׁ מִקְּרָא זֶה: וְנִסְתְּרוּ עֲלֵיהֶם. בְּפוּרְעָנוּת בְּגֶבֶל כְּתִיב: זֶה הַכָּתוּב. אֵין לָהֶן כְּתָב אֶלָּא מְאוּמָה אַחֵרֶת: נִין. לְשׁוֹן מִמְּלָכָה וְכֵן יוֹנִין שְׁמוֹ (תהלים טב) יִמְשֹׁל וְיִגְדַּל: בְּצֵאת לִפְנֵי הַחֲלוּץ. כֵּיוָן שֶׁכָּתַב כְּתִיב בְּדִבְרֵי הַיָּמִים כְּשֶׁבָּא לְהַגִּיחַ עַל הַמּוֹנִים וְהַגִּבְעוֹנִים שֶׁבָּאוּ עָלָיו: הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב. מְשֻׁמָּע טוֹב שֶׁיִּקָּבְצוּ לְפָנָיו עַל זֹאת: אֲחֵרִים מְשֻׁשׁ. וְכֶשֶׁנִּתְחַיְּבוּ כְּלָיָיה בִּימֵי הָמָן הָיוּ חוֹבְיֵיהֶן שְׁמֵחִין לָהֶן: וְשָׁמַתִּי כִסְאִי בְּעֵילָם. שׁוּשָׁן הַבִּירָה הָיְתָה בְּעֵילָם דִּכְתִיב בְּסֵפֶר דָּנִיאֵל (ח) בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה אֲשֶׁר בְּעֵילָם הַמְּדִינָה:

כִּי

לְשׁוֹן צַעַר וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא הָמָן וַיְהִי בִּימֵי שְׁפוֹט הַשּׁוֹפְטִים הָיָה רָעָב וַיְהִי כִּי הֵחֵל הָאָדָם לָרוֹב וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם הָיָה נִבְנָה לָנוּ עִיר וַיְהִי בִּימֵי אַמְרָפֶל עֶשׂוּ מִלְחָמָה וַיְהִי וַיַּרְא ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם הָיָה נִבְנָה לָנוּ עִיר וַיְהִי בִּימֵי אַמְרָפֶל עֶשׂוּ מִלְחָמָה וַיְהִי בְּהִיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַיְהִי ה' אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיִּמְעַלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִן הָרָמָתַיִם וַיְהִי דָוִד לְכָל דְּרָכָיו מַשְׂכִּיל וַיְהִי (*כִּי) זָקֵן שְׁמוּאֵל וְלֹא הָלְכוּ בָנָיו בְּדַרְכָּיו וַיְהִי דָוִד לְכָל דְּרָכָיו מַשְׂכִּיל כִּי אֶת חַנָּה אָהֵב וה' סָגַר רַחְמָהּ וַיְהִי (*בְּכָל) יָשַׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ *רַק אַתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת וְהִכְּתִיב [וַה' עִמּוֹ] וַיְהִי שְׁמוּאֵל עוֹדֵן אֶת דָּוִד וַיְהִי כִּי יָשַׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְתַנְיָא אוֹתוֹ הַיּוֹם הָיְתָה שִׂמְחָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כַּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ בוֹ שָׁמַיִם וָאָרֶץ כְּתִיב וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְכְתִיב הָתָם וַיְהִי (*בְּקָר) יוֹם אֶחָד הָא שָׁכִיב נָדָב וַאֲבִיהוּא וְהִכְּתִיב וַיְהִי בִּשְׁמוֹנִים הָכָא וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְכְתִיב הָתָם וַיְהִי בַּקֹּר וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי יוֹם אֶחָד וְהָאִיכָּא שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וְהִכְּתִיב וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת רָחֵל וְהִכְּתִיב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד וְהָאִיכָּא שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וְהִכְּתִיב *אָמַר רַב אַשִּׁי כָּל וַיְהִי אִיכָּא הָכִי וְאִיכָּא הָכִי וַיְהִי בִּימֵי אֵינוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן שְׁנֵי וְהָאִיכָּא שְׁלִישִׁי וְהָאִיכָּא טוּבָא *אָמַר רַב אַשִּׁי כָּל וַיְהִי אִיכָּא הָכִי וְאִיכָּא הָכִי וַיְהִי בִּימֵי אֵינוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן צַעַר חֲמִשָּׁה וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וַיְהִי בִּימֵי שְׁפוֹט הַשּׁוֹפְטִים וַיְהִי בִּימֵי אַמְרָפֶל וַיְהִי בִּימֵי אָחָז וַיְהִי בִּימֵי יְהוֹיָקִים (*א"ר) לֵוִי דָּבָר זֶה מְסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ אָמוּץ וַאֲמַצְיָה אַחִים הָיוּ מַאי קְמַ"ל כִּי הָא *דְּא"ר שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן כָּל כֵּלָה שֶׁהִיא צְנוּעָה בְּבֵית חֲמִיהָ זוֹכָה וְיוֹצְאִין מִמֶּנָּה מְלָכִים וּנְבִיאִים מְנָלָן מִתָּמָר דִּכְתִיב וַיַּרְאֶהָ יְהוּדָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה כִּי כִסְּתָה פָּנֶיהָ מִשּׁוּם דְּכִסְּתָה פָּנֶיהָ וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה אֶלָּא מִשּׁוּם דְּכִסְּתָה פָּנֶיהָ בְּבֵית חֲמִיהָ וְלֹא הָוָה יָדַע לָהּ זָכְתָה וְיָצְאוּ מִמֶּנָּה מְלָכִים וּנְבִיאִים מְלָכִים מִדָּוִד אֶלָּא מִשּׁוּם דְּכִסְּתָה פָּנֶיהָ בְּבֵית חֲמִיהָ וְלֹא הָוָה יָדַע לָהּ זָכְתָה וְיָצְאוּ מִמֶּנָּה מְלָכִים וּנְבִיאִים חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶּן אָמוֹץ וְא"ר לֵוִי נְבִיאִים דְּא"ר לֵוִי מְסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ אָמוּץ וַאֲמַצְיָה אַחִים הָיוּ וּכְתִיב דָּבָר זֶה *מְסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ מְקוֹם אָרוֹן אֵינוֹ מִן הַמִּדָּה תַּנְיָא נַמִּי הָכִי אָרוֹן שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה יֵשׁ לוֹ עֶשֶׂר אַמּוֹת לְכָל רוּחַ וּכְתִיב וְלִפְנֵי הַדְּבִיר עֶשְׂרִים אַמָּה אוֹרְךָ *וּכְתִיב כְּנֶגֶד הַכְּרוּב הָאֶחָד עֶשֶׂר אַמּוֹת וּכְנֶגֶד הַכְּרוּב הָאֶחָד עֶשֶׂר אַמּוֹת אָרוֹן גּוּפֵיהּ הֵיכָא הָוָה קָאֵי אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינָּהּ בְּגַם הָיָה עוֹמֵד ר' יוֹנָתָן פָּתַח לָהּ פִּיתְחָא לְהַאי פַּרְשְׁתָּא מֵהָכָא וְקַמְתִּי עֲלֵיהֶם וְגוֹ' וְהִכְרַתִּי לְבָבֶל שֵׁם וּשְׁאָר וְנִין וְנֶכֶד נְאֻם ה' שֵׁם זֶה הַכָּתֻב שְׁאָר זֶה לְשׁוֹן נִין זֶה מַלְכוּת וְנֶכֶד זוּ וַשְׁתִּי רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי פָּתַח לָהּ פִּיתְחָא לְהַאי פַּרְשְׁתָּא מֵהָכָא תַּחַת הַנַּעֲצוּץ תַּחַת הַנַּעֲצוּץ הָמָן הָרָשָׁע *שֶׁעָשָׂה עַצְמוֹ ע"ז דִּכְתִיב וּבְכָל הַנַּעֲצוּצִים וּבְכָל הַנַּהֲלוֹלִים יַעֲלֶה בְרוֹשׁ זֶה מָרְדֳּכַי שֶׁנִּקְרָא רֹאשׁ לְכָל הַבְּשָׂמִים יַעֲלֶה בְרוֹשׁ וְתַחַת הַסִּרְפָּד יַעֲלֶה הֲדַס תַּחַת הַנַּעֲצוּץ תַּחַת הַמָּן הָרָשָׁע *שֶׁעָשָׂה עַצְמוֹ ע"ז דִּכְתִיב וּבְכָל הַנַּעֲצוּצִים וּבְכָל הַנַּהֲלוֹלִים יַעֲלֶה בְרוֹשׁ זֶה מָרְדֳּכַי שֶׁנִּקְרָא רֹאשׁ לְכָל הַבְּשָׂמִים שְׁאָר זֶה לְשׁוֹן. קַשָּׁה שֶׁעֲדַיִן הִיא מִסַּפְּרִין [בַּבָּבֶל] בְּלָשׁוֹן אֲרַמִּית וְגַרְלָה דְּרוֹלָה לוֹמַר [לְשׁוֹן מַלְכוּת] שֶׁהַמַּלְכִּים מִשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ שָׁלוּן שָׁלֵר [הָעָם] מִכִּירִין בּוֹ* : רַבָּה בַּר שׁוּפָרָן. גַּרְסִינָן וְלֹא גַּרְסִינָן עֵפָרוֹן דֶּשֶׁם רְשָׁעִים בּוֹ* : יְרַקֵּב וְלֹא מַסְקוּ בְּשֶׁמֶיוּהוּ* : שָׁלוּשָׁה

[ויקרא רבה ל"ד ס"ב]

[מגילת אסתר ב: תוספתא ב"מ פ"ב ה"ד]

[מגילת אסתר ב: ירושלמי ברכות פ"ד

כִּי עֲבָדִים אֲנַחְנוּ. פָּסוּק הוּא בְּסֵפֶר עֶזְרָא וְיַסְּדָא וַיָּטוּ עָלֵינוּ חֶסֶד לִפְנֵי (ג) [ל"ל לנו] לְתוֹךְ הַכִּבְשָׁן: אִיסְתֵּי רָאוּ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ בִּימֵי מָרְדְּכַי. שֶׁהִדַּבֵּר נִגְלָה לְכָל הָאוּמּוֹת שֶׁהָלְכוּ לְחַגְרוֹת בְּכָל הָעוֹלָם: מְסוּרְבָּלִין. מְלוּבָּשִׁין בְּבָשָׂר: נַעֲשָׂה שׁוֹנְאוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּךְ. כְּמִי שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהוֹשִׁיעַ: אָדָם וְלֹא מֶלֶךְ. זֶה הָמָן: רַב מַתְּנָה [אָמַר] מֵהֶכָּא. פְּתַח פִּתְחָא: [הָדָא דִּכְתִיב בּוֹ']. מַה שֶּׁכָּתַב בַּתּוֹרָה וְלֹא חָדַשׁ לִקְנוֹת מִקָּן לְעָבָד: וּשְׁמוּאֵל אָמַר (ג) מֵהֶכָּא. פְּתִחָא לָא מִסְתַּיִים וְגוֹ': וְאִם לֹא תוֹרִישׁוּ וְגוֹ'. סוף מ"ט לְמַן חָלוּ עָבְטוּ עַל שֶׁחָמַל שָׁחוֹל עַל

תוהה אור

כִּי עֲבָדִים אֲנַחְנוּ וּבַעֲבֹדוֹתֵנוּ לֹא עֲזָבָנוּ אֱלֹהֵינוּ וַיַּט עָלֵינוּ חֶסֶד לִפְנֵי מַלְכֵי פָרַס אֵימָתֵי בִּזְמַן *הָמָן רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָא פָּתַח לָהּ מהגליס פִּתְחָא לְהָא פַּרְשָׁתָא מֵהֶכָא הִרְכַּבְתָּ אֲנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בָּאנוּ בָאֵשׁ וּבַמַּיִם בָּאֵשׁ בִּימֵי נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע וּבַמַּיִם בִּימֵי פַרְעֹה וַתּוֹצִיאֵנוּ לָרְוָיָה בִּימֵי הָמָן רַבִּי יוֹחָנָן פָּתַח לָהּ פִּתְחָא לְהָא פַּרְשָׁתָא מֵהֶכָא זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ אֵימָתֵי רָאוּ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאָסְתֵּר רֵישׁ לָקִישׁ פָּתַח לָהּ פִּתְחָא לְהָא פַּרְשָׁתָא מֵהֶכָא אֲרֵי נוֹהֵם וְדוֹב שׁוֹקֵק מוֹשֵׁל רָשָׁע עַל עַם דָּל אֲרֵי נוֹהֵם זֶה נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע דִּכְתִיב בֵּיהּ עָלָה אַרְיֵה מִסְּבֹכוֹ דּוֹב שׁוֹקֵק זֶה אַחַשְׁוֵרוֹשׁ דִּכְתִיב בֵּיהּ וְאַרוּ חֵיוָה אָחֳרִי תִנְיָינָה דְּמָיָה לְדוֹב *וְתָנֵי רַב יוֹסֵף אֵלּוּ פַּרְסִיִּים שֶׁאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין כְּדוֹב וּמִסְוַרְבָּלִין בָּשָׂר כְּדוֹב וּמְגַדְּלִין שֵׂעָר כְּדוֹב וְאֵין לָהֶם מְנוּחָה כְּדוֹב מוֹשֵׁל רָשָׁע זֶה הָמָן עַל עַם דָּל אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם דַּלִּים מִן הַמִּצְוֹת ר' אֶלְעָזָר פָּתַח לָהּ פִּתְחָא לְהָא פַּרְשָׁתָא מֵהָכָא *בַּעֲצַלְתַּיִם יִמַּךְ הַמְּקָרָה וּבְשִׁפְלוּת יָדַיִם יִדְלוֹף הַבַּיִת *בִּשְׁבִיל עַצְלוּת שֶׁהָיָה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא עָסְקוּ בַּתּוֹרָה נַעֲשָׂה שׂוֹנְאוֹ שֶׁל הַקב"ה מָךְ וְאֵין מָךְ אֶלָּא עָנִי שֶׁנֶּאֱמַר *וְאִם מָךְ הוּא מַעֲרָכֶךָ וְאֵין מִקְרָה אֶלָּא הַקב"ה שֶׁנֶּאֱמַר *הַמְּקָרָה בַּמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו רַב מָךְ אֶלָּא עָנִי שֶׁנֶּאֱמַר *וְאִם מָךְ הוּא מַעֲרָכֶךָ וְאֵין מִקְרָה אֶלָּא הַקב"ה שֶׁנֶּאֱמַר *הַמְּקָרָה בַּמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק פָּתַח לָהּ פִּתְחָא לְהָא פַּרְשָׁתָא מֵהָכָא *שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְוִלֵּי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם *אָדָם וְלֹא מֶלֶךְ רָבָא פָּתַח לָהּ פִּתְחָא לְהָא פַּרְשָׁתָא מֵהָכָא *בְּרִבּוֹת צַדִּיקִים יִשְׂמַח הָעָם וּבִמְשׁוֹל רָשָׁע יֵאָנַח עָם בְּרִבּוֹת צַדִּיקִים יִשְׂמַח הָעָם זֶה מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר דִּכְתִיב וְהָעִיר שׁוּשָׁן צָהֲלָה וְשָׂמֵחָה וּבִמְשׁוֹל רָשָׁע יֵאָנַח עָם זֶה הָמָן דִּכְתִיב וְהָעִיר שׁוּשָׁן נָבוֹכָה רַב מַתְּנָה אָמַר מֵהָכָא *כִּי מִי גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרוֹבִים אֵלָיו רַב אַשִּׁי אָמַר מֵהָכָא *אוֹ הֲנִסָּה אֱלֹהִים וְגוֹ' [א] וַיְהִי בִּימֵי אַחַשְׁוֵרוֹשׁ אָמַר רַב וַיְיִ וְהִי (ה) הָדָא דִּכְתִיב *וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם לְאוֹיְבֶיךָ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְגוֹ' וּשְׁמוּאֵל אָמַר *לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלּוֹתָם לֹא מְאַסְתִּים בִּימֵי יְוָנִים וְלֹא גְעַלְתִּים בִּימֵי הָמָן לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם בִּימֵי פָּרְסִיִּים כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם בִּימֵי גוֹג וּמָגוֹג בְּמַתְנִיתָא תָּנָא לֹא מְאַסְתִּים בִּימֵי כַּשְׂדִּים שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל עַזַּרְיָה וְלֹא גְעַלְתִּים בִּימֵי יְוָנִים שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וְחַשְׁמוֹנָאִי וּבָנָיו וּמַתִּתְיָה כה"ג חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל עַזַּרְיָה וְלֹא גְעַלְתִּים בִּימֵי יְוָנִים שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק וְחַשְׁמוֹנָאִי וּבָנָיו וּמַתִּתְיָה כה"ג לְכַלּוֹתָם בִּימֵי הָמָן מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר דִּכְתִיב וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם לְאוֹיְבֶיךָ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם לְכַלּוֹתָם בִּימֵי הָמָן שֶׁהֶעֱמַדְתִּי לָהֶם מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר דִּכְתִיב וְהָעִיר שׁוּשָׁן נָבוֹכָה רַבִּי לֵוִי אָמַר רַבִּי וְחַכְמֵי דּוֹרוֹת כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם לַעֲתִיד לָבוֹא שֶׁאֵין כָּל אוּמָּה וְלָשׁוֹן יְכוֹלָה לִשְׁלוֹט בָּהֶם רַבִּי לֵוִי אָמַר מַהָכָא *וְאִם לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ רַבִּי חִיָּיא אָמַר מֵהָכָא *וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֲעֲשֶׂה לָכֶם [ב] אַחַשְׁוֵרוֹשׁ אָמַר רַב אָחִיו שֶׁל רֹאשׁ אָחִיו שֶׁל רֹאשׁ אָחִיו שֶׁל רֹאשׁ וּבֶן גִּילוֹ שֶׁל רֹאשׁ אָחִיו שֶׁל רֹאשׁ הוּא הָרִיב הוּא בִּיקֵּשׁ לַהֲרוֹג הוּא הָרַג הוּא בִּיקֵּשׁ לְהַחֲרִיב שֶׁנֶּאֱמַר *וּבְמַלְכוּת אַחַשְׁוֵרוֹשׁ בִּתְחִלַּת מַלְכוּתוֹ כָּתְבוּ שִׂטְנָה עַל יוֹשְׁבֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם וּשְׁמוּאֵל אָמַר שֶׁהוּשְׁחֲרוּ פְּנֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו כְּשׁוּלֵי קִדְרָה וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר כָּל שֶׁזּוֹכְרוֹ אָמַר אַף לְרֹאשׁוֹ וְרַבִּי חֲנִינָא אָמַר שֶׁהַכֹּל נַעֲשׂוּ רָשָׁיו בְּיָמָיו שֶׁנֶּאֱמַר *וַיָּשֶׂם הַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוֹשׁ מַס הוּא אַחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא בְּרִשְׁעוֹ מִתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ *הוּא וְעַד סוֹפוֹ *הוּא עָשָׂה הוּא בְּרִשְׁעוֹ מִתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ *אַבְרָם הוּא בִּצְדָקוֹ מִתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ *הוּא אַהֲרֹן הַמֶּלֶךְ אָחָז הוּא בְּרִשְׁעוֹ מִתְּחִילָּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ *וּמֹשֶׁה הֵן בְּצִדְקָן מִתְּחִילָּתָן וְעַד סוֹפָן *וְדָוִד הוּא הַקָּטָן הוּא בְּקִטְנוּתוֹ מִתְּחִילָּתוֹ עַד סוֹפוֹ כְּשֵׁם שֶׁבְּקִטְנוּתוֹ הִקְטִין עַצְמוֹ אַצֶּל מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בַּתּוֹרָה כַּךְ בְּמַלְכוּתוֹ הִקְטִין עַצְמוֹ אַצֶּל מִי שֶׁגָּדוֹל מִמֶּנּוּ בַּחָכְמָה הַמּוֹלֵךְ אָמַר רַב שֶׁמְּלַךְ מַעֲצָמוֹ אֲמָרֵי לָהּ לִשְׁבַח וְאָמְרֵי לָהּ לִגְנַאי אֲמָרֵי לָהּ לִשְׁבַח דְּלֹא הָיָה אִינִישׁ בַּחֲכָמָה וְאָמְרֵי לָהּ לִגְנַאי דְּלֹא הָיָה חָזֵי לְמַלְכוּתָא וּמְמוּנָא יְתֵירָא הוּא דְּיָהֵב וְקָם מְהוֹדוּ וְעַד כּוּשׁ רַב וּשְׁמוּאֵל חַד אָמַר הוֹדוּ בְּסוֹף הָעוֹלָם וְכוּשׁ בְּסוֹף הָעוֹלָם וְחַד אָמַר הוֹדוּ וְכוּשׁ גַּבֵּי הֲדָדֵי הָווּ קַיְימֵי כְּשֵׁם שֶׁמְּלַךְ עַל הוֹדוּ וְכוּשׁ כַּךְ מָלַךְ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ כַּיּוֹצֵא בְּדָבָר אַתָּה אוֹמֵר *כִּי הוּא רוֹדֶה בְּכָל עֵבֶר הַנָּהָר מִתִּפְסַח וְעַד עַזָּה *רַב וּשְׁמוּאֵל חַד אָמַר תִּפְסַח בְּסוֹף הָעוֹלָם וַעַזָּה בְּסוֹף הָעוֹלָם וְחַד אָמַר תִּפְסַח וַעַזָּה בַּהֲדֵי הֲדָדֵי הָווּ קַיְימֵי כְּשֵׁם שֶׁמְּלַךְ עַל תִּפְסַח וְעַל עַזָּה כַּךְ מָלַךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה בְּתַחִילָּה מָלַךְ עַל שֶׁבַע וּלְבַסּוֹף מָלַךְ עַל עֶשְׂרִים וּמֵאָה אֶלָּא מַעֲתָּה *וּשְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה מַאי דְּרַשְׁתָּ בֵּיהּ שֶׁאֵנִי הָכָא דִּקְרָא יְתֵירָא הוּא מִכְּדֵי כְּתִיב מֵהוֹדוּ וְעַד כּוּשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה לָמָּה לִי ש"מ לִדְרָשָׁה: תָּנוּ רַבָּנַן שְׁלֹשָׁה מְלָכוּ בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ. שֶׁל שָׁה מָלְכוּ בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ. וְלֹא דְּלֹא חָטִיב בְּכִיפָּה *וְאֵלּוּ הֵן אַחְאָב *וַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וּנְבוּכַדְנֶצַּר אַחְאָב דִּכְתִיב *חַי ה' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ' אִם יֶשׁ גּוֹי וּמַמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא שָׁלַח אֲדוֹנִי שָׁם לְבַקֶּשְׁךָ *וְגוֹ' וְאִי לֹא דַּהֲוָה מָלֵיךְ עֲלַיְיהוּ הֵיכִי מָצֵי מַשְׁבַּע לְהוּ נְבוּכַדְנֶצַּר דִּכְתִיב *וְהָיָה הַגּוֹי וְהַמַّמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא *יִתֵּן אֶת צַוָּארוֹ בְּעוֹל מֶלֶךְ בָּבֶל אַחַשְׁוֵרוֹשׁ הָא דְּאָמַר סִימָן

מִלְּמַעְלָה: אֲעֲשֶׂה לָכֶם. סַף חָלוּ כְּמִעֵט כָּלוּ: אֶחָיו שֶׁל רֹאשׁ. כְּלוֹמַר: דּוּמֶה לוֹ: בֶּן גִּילוֹ. בֶּן מַזָּלוֹ שֶׁיִּכָּן בַּעַת אַחַת הָיָה לָהֶן: בִּקֵּשׁ לְהַחֲרִיב. יְסוֹד שֶׁיִּסַּד זְרוּבָּבֶל בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּימֵי כּוֹרֶשׁ לְפִי אַחֲשְׁוֵרוֹשׁ כְּמוֹ שֶׁאָמוּר בְּסֵפֶר עֶזְרָא (סימן ד): שִׂטְנָה. שֶׁגִּמְעָה לְשָׁטָן לָהֶם שֶׁלֹּא יִבְנוּהוּ: אַף. לוֹ: אַבְרָם הוּא אַבְרָהָם. פָּסוּק הוּא בְּדִבְרֵי הַיָּמִים: שֶׁפָּלַךְ מִעַצְמוֹ. שֶׁלֹּא הָיָה מְצֻוֶּה לְמָלוֹ: כִּי הוּא רוֹדֶה. כְּתִיב בְּשְׁלֹמֹה: כִּשֵּׁם שֶׁמָּלַךְ עַל תִּפְסַח (ד) וְעַל עַזָּה וְכוּ'. וְהָכִי קָאָמַר כִּי הוּא רוֹדֶה בְּכָל עֵבֶר הַנָּהָר כְּמוֹ מִתִּפְסַח וְעַד עַזָּה: מָלְכוּ בְּכִיפָּה. תַּחַת כָּל כִּיפַּת הַרָקִיעַ: הָא דַּאֲמָרָן. מֵהוֹדוּ וְעַד כּוּשׁ: סִימָן

מִלְּמַעְלָה: אֲעֲשֶׂה לָכֶם. סַף חָלוּ כְּמִעֵט כָּלוּ: אֶחָיו שֶׁל רֹאשׁ. כְּלוֹמַר: דּוּמֶה לוֹ: בֶּן גִּילוֹ. בֶּן מַזָּלוֹ שֶׁיִּכָּן בַּעַת אַחַת הָיָה לָהֶן: בִּקֵּשׁ לְהַחֲרִיב. יְסוֹד שֶׁיִּסַּד זְרוּבָּבֶל בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בִּימֵי כּוֹרֶשׁ לְפִי אַחֲשְׁוֵרוֹשׁ כְּמוֹ שֶׁאָמוּר בְּסֵפֶר עֶזְרָא (סימן ד): שִׂטְנָה. שֶׁגִּמְעָה לְשָׁטָן לָהֶם שֶׁלֹּא יִבְנוּהוּ: אַף. לוֹ: אַבְרָם הוּא אַבְרָהָם. פָּסוּק הוּא בְּדִבְרֵי הַיָּמִים: שֶׁפָּלַךְ מִעַצְמוֹ. שֶׁלֹּא הָיָה מְצֻוֶּה לְמָלוֹ: כִּי הוּא רוֹדֶה. כְּתִיב בְּשְׁלֹמֹה: כִּשֵּׁם שֶׁמָּלַךְ עַל תִּפְסַח (ד) וְעַל עַזָּה וְכוּ'. וְהָכִי קָאָמַר כִּי הוּא רוֹדֶה בְּכָל עֵבֶר הַנָּהָר כְּמוֹ מִתִּפְסַח וְעַד עַזָּה: מָלְכוּ בְּכִיפָּה. תַּחַת כָּל כִּיפַּת הַרָקִיעַ: הָא דַּאֲמָרָן. מֵהוֹדוּ וְעַד כּוּשׁ: סִימָן

משלי כח

ירמיה ד

דניאל ז ע"ז כ:

קידושין עב:

קהלת י

[תענית ז:]

ויקרא כו

תהלים קד

סס קכד

משלי כט

דברים ד

סס

סס כח

ויקרא כו

דניאל ב

עזרא ד

אסתר י

בראשית לו

במדבר לו

שמואל א יז

מלכים א ד

סנהדרין כ:

שמות ו

[ל"ל נבוכדנצר ואחשורוש]

[ל"ל ואמרו אין והשביע את הנר ואת המלכה וגו']

הגהות הב"ח

(ה) גב' אמר רב ויי והי נמקיים מה שכתוב בתורה והתמכרתם סס: (ב) רש"י ד"ה כי עבדים וכו' לפני מלכי פרס: (ג) ד"ה ושמואל אמר פתח פתחא מהכא לא מתסתים: (ד) ד"ה כשם שמלך על תפסח. נ"ב הא דלא פרש"י כלום על כשם שמלך מהודו ועד כוש משום דלשם החכר מהודו עד כוש ממילא ולא זו אף זו קאמר אבל הכא הזכיר תפסח ועזה כסופיה דקרא קשיא ולריך לפרש דה"ק כי הוא רודה כו':

הגהות הגר"א

[א] גב' הנסה אלהים וגו' רב אמר מהכא והתמכרתם כו' כל"ל: [ב] שם מעשה לכם ויהי בימי אחשורוש אמר רב ויי והי אחשורוש אמר רב כו' כל"ל:

גליון הש"ס

גמ' אדם ולא מלך. עי' ע"ז דף ג ע"א תד"ה כהנים: רש"י ד"ה מסורבלין מלוכלין. עי' רש"י שבת דף קלו ע"ב ד"ה קטן המסורבל: ד"ה אם אי. עי' סנהדרין דף קכ ע"ב וברש"י שם ד"ה אם לשמים. וברש"י הושע יג טו:

[ל"ל עבדו אתו את נבוכדנצר מלך בבל ואת אשר לא יתן וגו']

כה"ג כהֵן גָּדוֹל

קב"ה קָדוֹש בָּרוּךְ הוּא

ש"מ שְׁמַע מִינָּהּ